

รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์
การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ด้วยกระบวนการวิจัย
เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*

DEVELOPING A MODEL FOR EFFICIENCY IN
EDUCATION FOLLOWING THE STRATEGY
TO DEVELOP THE SMALL SIZE SCHOOL
BY PARTICIPATORY ACTION RESEARCH
UNDER THE OFFICE OF THE BASIC
EDUCATION COMMISSION

จรูญ จีบบัง**

ผศ.ดร. ภารดี อนันต์นาวิ***

ผศ.ดร. เจริญวิษณุ สมพงษ์ธรรม****

ผศ.ดร. สมโภชน์ อเนกสุข*****

* คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

** นิสิตหลักสูตรปริญญาตรี สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

*** ที่ปรึกษาหลัก ศูนย์นวัตกรรมกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**** ที่ปรึกษาร่วม ศูนย์นวัตกรรมกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***** ที่ปรึกษาร่วม ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้วงจรปฏิบัติการของเคมมิสและแม็คแทกการ์ท (Kemmis & McTaggart, 1988) กลุ่มที่เข้าร่วมปฏิบัติการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน ครู จำนวน 7 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน โดยศึกษาที่โรงเรียนบ้านคลองขวางบน จังหวัดปทุมธานี การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตาม 4 ยุทธศาสตร์หลัก คือ 1) การพัฒนาระบบวางแผนและการบริหารจัดการ 2) การพัฒนาระบบการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษา 3) การเสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียน 4) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา โดยมีรูปแบบ คือการพัฒนาคนในด้านความชำนาญในทักษะด้านสารสนเทศ การสร้างขวัญและกำลังใจ และพัฒนาโครงสร้างการทำงานที่เหมาะสม การพัฒนาระบบงานในด้านการผลิตสื่อ การใช้แผนการสอนคณะชั้น การนิเทศ และการส่งเสริมให้ครูได้เข้ารับการอบรม การมีส่วนร่วมในด้านเครือข่ายชุมชน และทรัพยากร และการเสริมสร้างศักยภาพในด้านการหมุนเวียนการสอนของครู หมุนเวียนสถานที่ และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จากรูปแบบที่พัฒนาขึ้นจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก 4 ด้าน คือคุณภาพครู คุณภาพการบริหารจัดการ คุณภาพนักเรียน และคุณภาพการเรียนการสอน

ประสิทธิผลของรูปแบบทำให้โรงเรียนเกิดการพัฒนาในด้านความรู้ความสามารถของครู ความเข้าใจ พัฒนาการทำงาน มีระบบการบริหารจัดการที่ดี มีการใช้ทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และนักเรียนมีโอกาสได้เรียนรู้อย่างหลากหลายเพิ่มมากขึ้นตามศักยภาพของตนและได้เรียนรู้ อย่างมีความสุขและเกิดความรักและความผูกพันโรงเรียนมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษา/ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก/
กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ABSTRACT

The purpose of this study was to develop model for efficiency in education following a strategy to develop the small size school by participatory action research under the Office of the Basic Education Commission. This study was the participatory action research (PAR) based on the action research spiral of Kemmis and McTaggart (1988). The key participants of this study consisted of one administrator, seven teachers and seven staff from the basic education committee from Banklongquangbon School in Pathumthani province. Data were collected by document analysis, in-depth interview, focus group discussion, and participative observation.

The study revealed that to develop the model for efficiency in education following a strategy to develop the small size school by participatory action research under the Office of the Basic Education Commission consisted of four main strategies : 1) Developing the planning system and management. 2) Developing instructional system and the educational quality assurance. 3) Enhancing the readiness and strength of the school. 4) Enhancing the coordination from all stakeholders involved in education management. The model was developed through personal information skills, good reinforcement, and the development of appropriate working construction. Developing the working system involved creating and conducting instructional materials, using multigrade classrooms, supervising and monitoring closely by the administrator and supporting teachers to attain the meeting. Enhancing coordinating involved community network and gathering resources. And enhancing the readiness and strength of the school should employ rotating teachers based on their capability and aptitude, improving buildings, and students' assistant system. The model developed to help schools to develop quality of education by following strategies to develop the small size school by four aspects of quality of teachers, students, management and instructional system.

The effectiveness of model could develop the school as follows: developing knowledge and abilities of teachers, the understand of working development, good management, the efficiency of internal and external resources utilization, and students have more opportunities to learn with full capabilities of themselves, happily learning, and more commitment to the school.

KEYWORDS : Developing model for efficiency in education/The strategy to develop the small size school/ Participatory action research

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ และได้มาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของบุคคลและสังคมมีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาคนในประเทศให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในกระแสโลกาภิวัตน์ ทั้งนี้เพราะคุณภาพการศึกษาของคนในประเทศเป็นสิ่งที่จะขึ้นำการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจและการเมืองในอนาคต การศึกษาเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้มนุษย์ได้พัฒนาศักยภาพและความสามารถด้านต่าง ๆ ในการประกอบอาชีพและดำรงชีวิตอย่างมีความสุข คุณภาพการศึกษาจึงเป็นประเด็นที่สำคัญที่สุดประเด็นหนึ่งของสังคม ซึ่งสังคมไทยและกระทรวงศึกษาธิการกำลังให้ความสำคัญเป็นอันดับต้น ๆ และพยายามพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาทุกแห่งให้สูงขึ้น ดังนั้นองค์การทางการศึกษาต้องมองเรื่องการปรับปรุงคุณภาพว่าจำเป็นจะต้องดำเนินการ สถานศึกษาจึงต้องจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถ ตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเต็มศักยภาพ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะเกิดขึ้นเมื่อผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ร่วมงานทุกคนเปลี่ยนเจตคติ หันมาให้ความสำคัญเกี่ยวกับภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม การประสานความร่วมมือ และการมีความสำนึกร่วมกันของผู้ปกครอง รัฐบาล เจ้าหน้าที่ ผู้แทนชุมชน ผู้นำทางธุรกิจ (Arcaro, 1995, pp. 1, 56-57)

การจัดการศึกษาของไทยมีปัญหาหลายประการ ซึ่งยังไม่สนองตอบและยังไม่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศได้สมบูรณ์มากนัก ดังนั้นบุคคลในวงการศึกษาก็ได้แสวงหาวิธีการต่าง ๆ ที่จะสร้างความมั่นใจในคุณภาพการศึกษา โดยเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ ต่อผู้รับบริการทางการศึกษาโดยตรง ให้มีการดำเนินการทั้งด้านปัจจัย กระบวนการและผลผลิตให้มีมาตรฐานการศึกษาตามที่กำหนด การประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นมาตรฐานหนึ่งที่จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นและแก้ปัญหาที่กล่าวมาได้ (สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์, 2542, หน้า 3) โรงเรียนจึงต้องให้ความสำคัญต่อกระบวนการบริหารคุณภาพ สร้างความเชื่อมั่นแก่สังคมว่ามีความสามารถในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณธรรม ความรู้ มีความสุข ตามที่สังคมคาดหวังไว้ ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก (นักเรียนต่ำกว่า 120 คน) เป็นปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนื่องจากขาดความพร้อมทั้งในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนมีข้อจำกัดทั้งด้านครู บุคลากร งบประมาณ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอน ฯลฯ ทำให้นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กขาดโอกาสที่จะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ดังนั้น การวางยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กจึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะส่งผลโดยตรงต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศขึ้นด้วย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นโรงเรียนบ้านคลองขวางบน ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ซึ่งปัจจุบันเปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียน จำนวน 67 คน มีครูที่เป็นข้าราชการ จำนวน 5 คน และครูอัตราจ้าง จำนวน 4 คน มีสภาพแวดล้อมโรงเรียนเอื้อต่อการเรียนรู้ เนื่องจากมีภูมิปัญญาท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนการสอนในหลาย ๆ ด้าน ประกอบกับโรงเรียนบ้านคลองขวางบนเป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่ต้องดำเนินการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วย ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สังกัด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำไปสู่การวางแผนพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษาขนาดเล็กได้อย่างถูกต้อง และบริหารจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ตลอดจนสามารถขยายผลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์ การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำถามการวิจัย

รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีลักษณะอย่างไร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. เพื่อได้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. เพื่อเป็นแนวทางในการใช้รูปแบบที่สร้างขึ้นวางแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ขนาดเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อหารูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ พัฒนาระบบวางแผนและบริหารจัดการพัฒนาระบบการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษา เสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยใช้วงจรปฏิบัติการของ เคมมิส และแม็คแทกการ์ท (Kemmis & McTaggart, 1988) ประกอบด้วย การวางแผน การกระทำ/ดำเนินการ การสังเกต การสะท้อน/การทบทวนผล โดยเลือกพื้นที่การศึกษาคือ โรงเรียนบ้านคลองขวางบน ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. กลุ่มผู้วิจัยร่วมและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

2.1 กลุ่มผู้วิจัยร่วม เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนซึ่งมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีความน่าเชื่อถือ ยินดีให้ความร่วมมือกับการวิจัย มีประสบการณ์บริหารงานในโรงเรียนขนาดเล็กไม่น้อยกว่า 8 ปี การศึกษาเป็นผู้มีเหตุผล กล้าแสดงความคิดเห็น และมีคุณลักษณะของผู้นำ เป็นผู้บริหารโรงเรียน

ซึ่งเป็นโรงเรียนนำร่องในการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก มีบริบทต่าง ๆ ใกล้เคียงกับโรงเรียนบ้านคลองขวางบน และอยู่ใกล้จึงมีความสะดวกในการดำเนินการวิจัย

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนบ้านคลองขวางบน จำนวน 7 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. การสำรวจสภาพการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้แบบสำรวจที่พัฒนาจากยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 – 2553 (2551, หน้า 1-29) ประกอบด้วย ข้อคำถามเกี่ยวกับ การดำเนินการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ทั้ง 4 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบวางแผน และการบริหารจัดการ ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษา ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียน และยุทธศาสตร์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา ด้านละ 12 ข้อ รวมจำนวน 48 ข้อ

3. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) เป็นการเข้าไปอยู่และปฏิบัติตนให้เป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ที่ศึกษา ซึ่งเป็นการสังเกตด้วยตัวผู้วิจัยเอง โดยผู้วิจัยเลือกการมีส่วนร่วมในฐานะผู้สังเกต (Participant as observation) เข้าร่วมในกิจกรรมและเปิดเผยเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ด้านการวิจัยของตนเอง

4. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยกลุ่มที่ผู้วิจัยเจาะจงในการสนทนากลุ่มคือ ครูผู้ปฏิบัติงานจำนวน 7 คนและ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน

5. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In – Depth Interview) เพื่อติดตามการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสัมภาษณ์ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลตลอดการวิจัย เพื่อสร้างความเชื่อถือได้ (Credibility) ของผลการวิจัย โดยการตรวจสอบแบบสามเส้าด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) เป็นการตรวจสอบโดยการเก็บข้อมูลหลากหลายวิธี โดยเริ่มจากการสังเกต การสัมภาษณ์ แล้วนำมาบันทึก รวมทั้งพิจารณาภิรยาทำทาง พฤติกรรม บรรยากาศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ให้ข้อมูลหลักและสมาชิกที่ทำการสัมภาษณ์ เพื่อนำมาประกอบการแปลความหมายร่วมกับผลการถอดเทปและการบันทึกภาคสนาม นอกจากนี้ยังใช้วิธีการตรวจสอบจากสมาชิก (Member Check) โดยนำข้อมูลที่ได้กลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลหลักอ่านหรือถามซ้ำอีกครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความเป็นจริงตามประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลมากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์หลัก ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาระบบวางแผนและการบริหารจัดการยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาระบบการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียน และยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา โดยแต่ละยุทธศาสตร์มีสาระสำคัญ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาระบบวางแผนและการบริหารจัดการ ประกอบด้วย

- 1) การพัฒนาทักษะความชำนาญในการใช้คอมพิวเตอร์ให้กับครู
- 2) การเพิ่มประสิทธิภาพและปริมาณการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการปฏิบัติงานให้กับครู
- 3) การจัดทำแผนปฏิบัติการของโรงเรียนในแต่ละปีอย่างเป็นระบบ
- 4) มีระบบข้อมูลสารสนเทศที่ครอบคลุมเพียงพอและเป็นปัจจุบัน
- 5) การมีโครงสร้างการแบ่งงานรับผิดชอบอย่างชัดเจน
- 6) การสร้างแรงจูงใจ ขวัญกำลังใจให้กับบุคลากร

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาระบบการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย

- 1) การสร้างหรือผลิตสื่อเพื่อใช้ในการเรียนการสอน
- 2) การบูรณาการเรียนการสอนโดยใช้แผนการสอนคละชั้น
- 3) การส่งเสริมให้ครูได้เข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนา
- 4) การนิเทศ กำกับ ติดตามของผู้บริหารอย่างใกล้ชิด

ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียน ประกอบด้วย

- 1) การหมุนเวียนการสอนของครูตามความรู้ความสามารถและความถนัด
- 2) การปรับปรุงสถานที่ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน
- 3) การใช้แผนการสอนคละชั้น
- 4) การมีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ครอบคลุมครบทุกด้าน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย

1) การสร้างและพัฒนาเครือข่ายผู้ปกครองให้เข้มแข็ง พร้อมทั้งจะเข้ามาช่วยเหลือโรงเรียนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2) การระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา จากขั้นตอนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์ การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก สามารถสรุปรูปแบบได้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 เริ่มจากการพัฒนาครูในโรงเรียนให้มีคุณภาพ โดยดำเนินการในด้านความชำนาญในทักษะด้านสารสนเทศ การสร้างขวัญและกำลังใจ และพัฒนาโครงสร้างการทำงานที่เหมาะสม โดยใช้ยุทธศาสตร์ การพัฒนาระบบวางแผนและการบริหารจัดการ

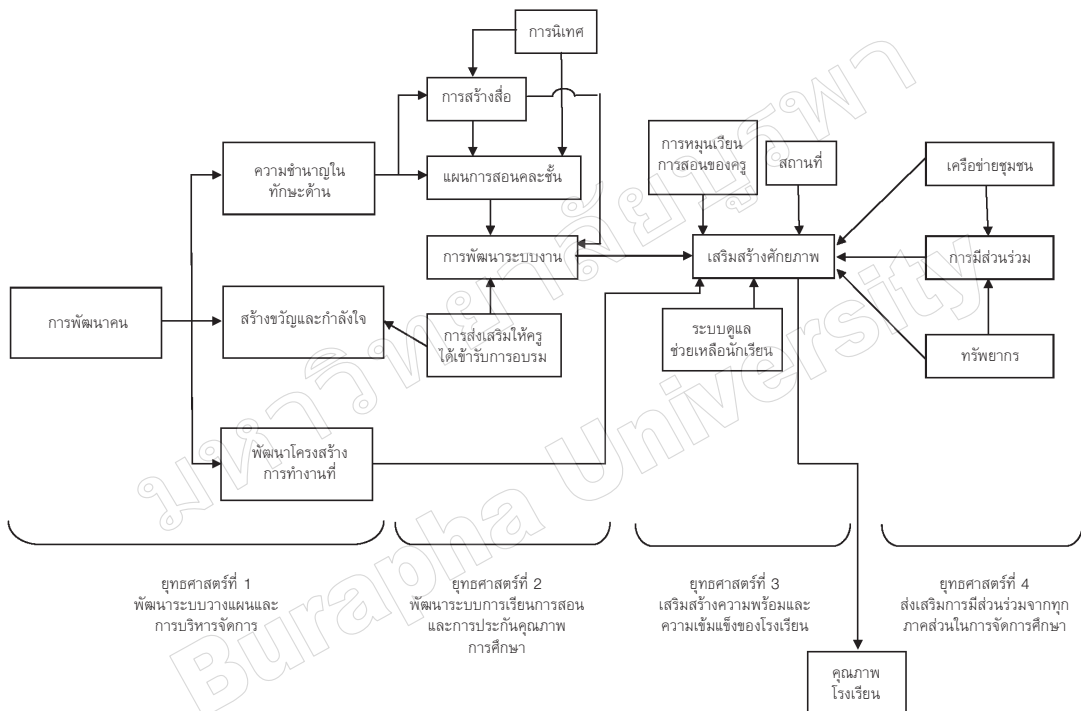
ขั้นที่ 2 การพัฒนาระบบงาน โดยดำเนินการในด้านการผลิตสื่อ การใช้แผนการสอนคละชั้น การนิเทศ และการส่งเสริมให้ครูได้เข้ารับการอบรม โดยใช้ยุทธศาสตร์ การพัฒนาระบบการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษา

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมโดยดำเนินการในด้านเครือข่ายชุมชน และทรัพยากร โดยใช้ยุทธศาสตร์ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา

ขั้นที่ 4 การเสริมสร้างศักยภาพโดยดำเนินการในด้านการหมุนเวียนการสอนของครู สถานที่ และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียน

ขั้นที่ 5 ทำให้โรงเรียนเกิดคุณภาพ ดังนี้ คุณภาพครู คุณภาพการบริหารจัดการ คุณภาพนักเรียน และคุณภาพระบบการเรียนการสอน

สามารถสรุปเป็นรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

อภิปรายผล

จากการวิจัยมีรายละเอียดที่ค้นพบ สามารถอภิปรายได้ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาระบบวางแผนและการบริหารจัดการ ผลการวิจัย พบว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบวางแผนและการบริหารจัดการ โรงเรียนมีรูปแบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน ประกอบด้วย การพัฒนาทักษะ

ความชำนาญในการใช้คอมพิวเตอร์ให้กับครู และการเพิ่มประสิทธิภาพและปริมาณการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการปฏิบัติงานให้กับครู ทั้งนี้ การที่พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ และเข้าถึงการใช้เทคโนโลยี จะทำให้การดำเนินการต่างๆ ในโรงเรียนเกิดการพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับแนวทางของสำนักทดสอบทางการศึกษา (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2544, หน้า 83 อ้างถึงใน สมหมาย อ่าดอนกลอย, 2551, หน้า 50-52) ที่ได้กำหนดลักษณะสำคัญของสถานศึกษา คุณภาพไว้ในด้านของการเรียนรู้ของบุคลากรว่า การเรียนรู้ของบุคลากรในสถานศึกษาให้เป็นบุคคล แห่งการเรียนรู้และเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และสอดคล้องกับแนวคิดของบาร์ท (Barth, 1990, pp. 6-8) ที่กล่าวว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อโรงเรียนที่ดีประการหนึ่ง คือ มีสภาพกัลยาณมิตรร่วมวิชาชีพ (Collegiality) ซึ่งแสดงได้จากพฤติกรรมของบุคลากรในโรงเรียนที่มีลักษณะใฝ่รู้ แบ่งปันความรู้ซึ่งกัน และกัน นอกจากนี้ แซลลิส (Sallis, 2002, p. 138-145) ได้กำหนดองค์ประกอบของกรอบงาน คุณภาพของสถานศึกษาไว้ประการหนึ่งว่า การฝึกอบรมบุคลากรเพื่อสร้างคุณภาพ (Initiating Staff Training for Quality) การพัฒนาบุคลากรเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความตระหนัก และความ เข้าใจเกี่ยวกับคุณภาพการบริหารในอนาคต จะต้องดำเนินการภายใต้วิสัยทัศน์ของผู้ปฏิบัติและค่านิยม ร่วมกันของทุกฝ่าย การฝึกอบรมเป็นเครื่องมือในการสร้างค่านิยมเหล่านั้นให้เกิดขึ้น เพื่อให้การฝึ กอบรมบรรลุตามวัตถุประสงค์ ผู้บริหารระดับสูงจะต้องมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิดในการจัดโปรแกรมการ อบรม และสอดคล้องกับแนวคิดของสूपัตรา สุภาพ (2536, หน้า 190) ที่กล่าวว่า ความสำเร็จในการ บริหารองค์การเป็นการใช้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ กำหนดนโยบาย เป้าหมายวัตถุประสงค์ อย่างชัดเจน อธิบายวิธีการทำงาน การมอบอำนาจหน้าที่ ส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานเกิดความเชื่อมั่นใน ตนเองว่าสามารถทำงานได้สำเร็จ และทุกคนใฝ่คว้าหาความสำเร็จ ส่วนองค์ประกอบด้านการสร้าง แรงจูงใจ ขวัญกำลังใจให้กับบุคลากร ทางโรงเรียนมีการดำเนินการส่งครูเข้ารับการอบรมอยู่เป็นประจำ มีการพาไปศึกษาดูงานภาคเรียนละหนึ่งครั้ง ซึ่งเป็นการเพิ่มขวัญกำลังใจให้กับครูเป็นอย่างดี และเป็น ที่ชื่นชอบของครูมาก ทำให้บรรยากาศในการทำงานเป็นไปอย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีความจูงใจของ Herzberg (1959) ที่มีความเชื่อว่า ปัจจัยที่จะจูงใจให้คนทำงานประกอบด้วย ความสำเร็จในงานที่ทำ การได้รับการยอมรับ ยกย่องและนับถือ ความก้าวหน้าในหน้าที่การงานที่ นำไปสู่ความสำเร็จ และยังสอดคล้องกับแนวคิดพฤติกรรมของมนุษย์ของ Argyris (1957) ที่พบ ว่า บุคคลจะมีวุฒิภาวะและบุคลิกภาพเป็นของตนเอง การบริหารแบบมีส่วนร่วม จะช่วยให้บุคคลได้พัฒนา บุคลิกภาพของตนเองในด้านการตัดสินใจ การควบคุม การทำงาน การแสดงออก ทักษะคิด และการ ใช้ความสามารถที่จะประสบความสำเร็จได้

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาระบบการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษาผลการวิจัย พบว่า ยุทธศาสตร์พัฒนาระบบการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนมีการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพให้กับนักเรียน ประกอบด้วย การสร้างหรือผลิตสื่อ เพื่อใช้ในการเรียนการสอน การบูรณาการการสอนโดยใช้แผนการสอนคละชั้นของสำนักงานคณะ กรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมาจัดการเรียนการสอน และองค์ประกอบการส่งเสริมให้ครูได้เข้ารับ การอบรมเพื่อพัฒนา ได้แก่ การประชุม อบรม ศึกษาดูงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ Hopkins & Strern (1997) ที่กล่าวว่า ครูเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาทางการศึกษา นักเรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนที่ดีขึ้นอยู่กับคุณภาพการสอนของครู ครูต้องสามารถรับการเปลี่ยนแปลงที่มีมาอย่าง

ต่อเนื่อง และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของวิชัย บำรุงศรี (2544) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานโรงเรียน พ.ศ. 2541 ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัย พบว่า สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานโรงเรียน ซึ่งมีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านมาตรฐานการเรียนการสอน และด้านมาตรฐานการบริหารโรงเรียน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุวิมล ว่องวาณิช และคณะ, (2552) ในเรื่องของการสอนแบบคละชั้นว่า รูปแบบการการสอนแบบคละชั้น มีวิธีการหลายแบบ ส่วนองค์ประกอบการนิเทศ กำกับ ติดตามของผู้บริหารอย่างใกล้ชิด ได้แก่ การประชุม การมอบหมายงาน การนิเทศการสอน และการนิเทศงาน สอดคล้องกับแนวคิดของสมเดช สีแสง (2546, หน้า 991) ที่กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 สรุปได้ว่าให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา และมีอำนาจหน้าที่ ในการกำกับ ติดตามดูแลข้าราชการครูและบุคลากรในสถานศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียน ผลการวิจัย พบว่า ยุทธศาสตร์ เสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียน ประกอบด้วย การหมุนเวียนการสอนของครูตามความรู้ความสามารถและความถนัด องค์ประกอบการปรับปรุงสถานที่ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้แก่นักเรียนในโรงเรียน องค์ประกอบการใช้แผนการสอนคละชั้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เซอร์จิโอวานนี (Sergiovanni, 1991, pp. 88-90) ที่มีการสรุปผลการศึกษาว่า โรงเรียนที่มีคุณภาพนั้นควรมีลักษณะดังนี้สร้างบรรยากาศที่ดีแก่นักเรียน ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล เน้นการพัฒนาบุคคล จัดให้บุคลากรได้มีโอกาสเป็นผู้นำ และมีการส่งเสริมสนับสนุนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และยังสอดคล้องกับ สมิธ (Smith, n.d. อ้างถึงใน ธงชัย สันติวงษ์, 2539, หน้า 33) ซึ่งได้ให้กรอบแนวคิดขององค์ประกอบการดำเนินงานที่จะทำให้องค์การมีประสิทธิภาพด้านการผลิต นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับกรอบในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนของสมศักดิ์ สินธุระเวชญ์, 2541 (หน้า 30-38) ที่กล่าวว่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนนั้น ประกอบด้วย กรอบบุคลากรหมายถึงโรงเรียนต้องสร้างเสริมบรรยากาศแห่งการเรียนรู้และพัฒนาที่มีการกระตุ้นจิตใจให้ผู้ร่วมงานรู้จักคิดและรักการเรียนรู้อยู่เสมอ เพื่อการสร้างสรรค ปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ให้ดีขึ้น จัดบุคลากรให้ตรงตามความสามารถ โรงเรียนต้องปรับปรุงสถานที่ และจัดหาทรัพยากรที่มีมาตรฐานตามที่กำหนดให้เพียงพอต่อการพัฒนานักเรียนไปสู่เป้าหมาย จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน แสวงหาแนวทางสนับสนุนให้องค์กรเอกชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดหาทรัพยากร ส่วนองค์ประกอบการมีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่ครอบคลุมครบทุกด้าน ตลอดจนการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามศักยภาพในด้านต่าง ๆ นั้นสอดคล้องกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 (2547) ที่กล่าวว่ากระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและกรมสุขภาพจิตได้ตระหนักถึงความสำคัญที่จะต้องมึระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้มีกระบวนการเป็นระบบ มีความชัดเจน มีการประสานความร่วมมือ ของผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในและนอกโรงเรียน รวมทั้งวิธีการกิจกรรมและเครื่องมือต่าง ๆ ที่มีคุณภาพในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อันจะส่งผลให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา ผลการวิจัย พบว่า ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย การสร้างและพัฒนาเครือข่ายผู้ปกครองให้เข้มแข็ง พร้อมทั้งจะเข้ามาช่วยเหลือโรงเรียนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนจัดให้มีระบบและกลไกในการระดมทรัพยากร ที่จะเอื้อประโยชน์แก่การจัดการศึกษาของโรงเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ อาร์กาโร (Arcaro, 1995, p.7) ที่กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงสถานศึกษาให้เป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพจำเป็นต้องเริ่มต้นจากการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย และเซอร์จิโอวานนี (Sergiovanni, 1991, pp.88-90) ที่สรุปผลการศึกษาว่า โรงเรียนที่มีคุณภาพนั้นควรมีลักษณะ ดังนี้ ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล ส่งเสริมสนับสนุนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และโรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมหรือบทบาทในการจัดการศึกษา นอกจากนี้ สุวิมล ว่องวานิช และคณะ (2552, หน้า 2-33) ยังได้ศึกษาว่า การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนทำให้เกิดผลทางบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและทำให้เกิดผลทางบวกต่อโรงเรียน และยังสอดคล้องกับ World Bank (2007) ที่สรุปว่าการให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหารจัดการโรงเรียนจะส่งผลดีต่อคุณภาพของโรงเรียนเนื่องจากสมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่เป็นผู้ปกครองของนักเรียนและต้องการให้บุตรเรียนในโรงเรียนที่มีคุณภาพดี และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชาญบุเลาะ สามี (2551) เรื่องการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่มาจากตัวแทนผู้ปกครองผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนองค์กรศาสนา ผู้แทนผู้ทรงคุณวุฒิในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาอาจแบ่งได้เป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน 2) ด้าน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงแก้ไข

จากการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กทั้ง 4 ยุทธศาสตร์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะเห็นได้ว่าเมื่อมองภาพรวมแล้วสอดคล้องกับแนวคิดของ เชียร์เรนซ์ และโบสเคอร์ (Scheerrens & Bosker, 197 อ้างถึงใน จันทราณี สงวนนาม, 2545, p.135) ได้สรุปปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนไว้ ดังนี้ มุ่งผลสัมฤทธิ์ (Achievement) มีภาวะผู้นำทางวิชาการ (Educational Leadership) มีความเห็นสอดคล้องและกลมเกลียว (Consensus and Cohesion) หลักสูตรมีคุณภาพ และมีโอกาสในการเรียนรู้ (Curriculum Quality/Opportunity to Learn) บรรยากาศของโรงเรียน (School Climate) บรรยากาศในชั้นเรียน (Classroom Climate) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง (Parental Involvement) ศักยภาพในการประเมิน (Evaluative Potential) การใช้เวลาในการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ (Effective Learning Time) มีรูปแบบการเรียนการสอน (Structured Instruction) มีการเรียนรู้แบบอิสระ (Independent Learning) มีการปรับการเรียนการสอน (Adaptive Instruction) มีการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback and Reinforcement) จากแนวคิดการบริหารโรงเรียนดังกล่าวนี้ สามารถสรุปได้ว่าความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนนั้น แสดงให้เห็นได้จากประสิทธิภาพที่เกิดจากการดำเนินงาน ทั้งของผู้บริหาร ครู และนักเรียน ซึ่งรวมถึงการบริหารโรงเรียน การสนับสนุน การพัฒนาบุคลากร และการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ซึ่งผลสำเร็จที่เกิดขึ้นในโรงเรียนย่อมส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพ ทางการศึกษาอันเป็นภารกิจหลักของโรงเรียน ดังนั้น ความสำเร็จในการบริหารโรงเรียน จึงส่งผลไปสู่การเกิดคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียนนั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การพัฒนาทักษะความชำนาญในการใช้คอมพิวเตอร์ให้กับครูและการเพิ่มประสิทธิภาพและปริมาณการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการปฏิบัติงานให้กับครู พบว่า ควรมีการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ทั้งการแสวงหาความรู้ผ่านอินเทอร์เน็ตและการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการปฏิบัติงานนั้น โรงเรียนต้องส่งเสริมอย่างจริงจังและต่อเนื่องเพื่อให้มีสภาพของการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.2 ยุทธศาสตร์พัฒนาระบบวางแผนและการบริหารจัดการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีระบบการสร้างขวัญกำลังใจให้กับครูที่เสียสละในโรงเรียนแบบนี้เป็นพิเศษ

1.3 จากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสามารถนำไปเป็นประยุกต์ใช้ในการพัฒนาโรงเรียนตามบริบทของโรงเรียนของตน

1.4 องค์ประกอบต่าง ๆ ในแต่ละยุทธศาสตร์นั้น เกิดจากการปฏิบัติของครูในสภาพจริงตามบริบทของโรงเรียน ซึ่งใช้ระยะเวลาและความร่วมมือจากทุกฝ่าย ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของตนและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจจะมียุทธศาสตร์หรือสาระสำคัญที่แตกต่างกันไปตามสภาพจริงและบริบทของโรงเรียน

1.5 ควรมีการสนับสนุนส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีการศึกษาที่ช่วยสอนแทนครู โดยเฉพาะการให้ผู้เรียนได้เรียนผ่านการศึกษาทางไกลที่เผยแพร่ผ่านดาวเทียมจากโรงเรียนไกลกังวล หรือสื่ออื่น ๆ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนนอกเหนือจากที่กำหนดในหลักสูตร สิ่งที่ต้องดำเนินการต่อไปคือ การพัฒนาคู่มือการสอนโดยใช้สื่อเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ การจัดทำสื่อที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียนซึ่งมีความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

2.2 ควรมีการศึกษาและติดตามการนำผลการวิจัยไปพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทราบว่ามีรูปแบบหรือลักษณะของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กในแต่ละยุทธศาสตร์ ยังคงอยู่หรือไม่ หรือมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

รายการอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). *พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2545). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: บั๊กพอยท์.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2539). *การบริหารงานบุคคล*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- วิชัย บำรุงศรี. (2544). *การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานโรงเรียน พ.ศ. 2541 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมเดช สีแสง. (2546). *คู่มือบริหารโรงเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ*. นครสวรรค์: ริมปิงการพิมพ์.
- สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. (2542). *การประกันคุณภาพการศึกษา: พลังและความหวัง*. นครปฐม: สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา.
- สมศักดิ์ ลินธนะเวชญ์. (2541, ธันวาคม). *การประกันคุณภาพการศึกษา: การทบทวนคุณภาพ ภายในของโรงเรียน (ตอนที่ 8)*. *วิชาการ*, 1(12), 24-36.
- สมหมาย อ่าดอนกลอย. (2551). *ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์การศึกษา ดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุภัตรา สุภาพ. (2536). *เทคนิคการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพยุคใหม่: เน้นพฤติกรรมมนุษย์*. กรุงเทพฯ: ธรรมนิติ.
- สุวิมล ว่องวาณิช และคณะ. (2552). *รายงานการวิจัยการวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาการศึกษา ของโรงเรียนภายหลังการประเมินภายนอกรอบแรก*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1. (2547). *เอกสารการอบรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. สระแก้ว: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน. (2551). *แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551-2553*. กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร
- หาญบุเลาะ สาแม. (2551). *รายงานการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 1*. Retrieved on September, 2, 2009 from www.kroochaidantai.com/
- Arcaro, J. S. (1995). *Quality in education: An implementation handbook*. New York: St. Lucie Press.
- Argyris, C. (1957). *Personality and Organization*. New York: Harper & Row.
- Barth, R. S. (1990). *Improving schools from within*. San Francisco, CA: Jossey-Bas.

- Herzberg, F., Bernard, M., & Synderman, B. (1959). *The Motivation to Work*, New York: Wiley.
- Hopkins, D., & Stern, D. (1997). Quality teachers, quality schools: International perspectives and policy implication. *Teaching and Teacher Education*. 12, 501–517.
- Kemmis, S., & McTaggart, R. (1988). *The Action Research Planner (3rded.)*. Geelong, Australia: Deakin University Press.
- Sallis, E. (2002). *Total quality management in education (3rded.)*. London: Kogan Page.
- Sergiovanni, T. J. (1991). *The principalship: A reflective practice perspective (2nded.)*. Needham Heights: Allyn and Bacon.
- The World Bank. (2007). *What is School-Based Management*. Washington D. C.: The International Bank for Reconstruction and Development/ The World Bank.

“ If you don't have a competitive advantage,
don't compete.

“ ถ้าคุณไม่ได้มีข้อได้เปรียบในการแข่งขัน
อย่าลงไปแข่ง ”

Jack Welch